

LBRIS

We know
books

Cristina Frumos

**VARA
NEBUNULUI**

(NUVELĂ)

EDITURA PENTRU ARTĂ ȘI LITERATURĂ
București, 2025

Cuprins

I. Casa din 23 Bowdoin St.....	7
II. Să fiu eu însămi Clitemnestra?.....	87
III. Viața nouă.....	104
IV. Trufia lui Agamemnon	117
V. Dosar de dispariție.....	131

I. CASA DIN 23 BOWDOIN ST.

Din West Street, care cobora dinspre WPI, virase la stânga, deși degetele transpirate umeziseră touchpad-ul. Ce dracu'?, spuse, simțindu-și buricele patinând în șanțulețele iscate din zgârieturi repetate. Înainta febril, click după click, din două în două secunde, după capriciile Google Street View, căutând atent o anume casă, despre care ținea minte că era gri, deși poate să fi fost maro, sau poate albastru deschis. Roti puțin spre dreapta, fără a o recunoaște imediat, deși era acolo, apoi spre stânga, unde descoperi stabilimentul din care dimineăta curgeau râuri-râuri de chinezi identici, replicați parcă peste noapte, palizi și iuți ca furnicile și despre care se-ntrebau atunci, demult, cum naiba de reușeau să-ncapă cu toții acolo, probabil că dormeau grămadă, unii peste alții, că altfel n-aveau cum. Forță apoi din nou spre dreapta cursorul, până când fixă în sfârșit imaginea casei de la nr. 23 Bowdoin St., Worcester, MA. Mângâie iarăși touchpad-ul

pentru ca să obțină o imagine rotită la 180 de grade, voind să mai parcurgă încă o dată drumul, mai atent la case, la copaci, la cornișele și la micile pridvoare care azi aveau un aspect de nou, de proaspăt vopsit, un aer vesel, de vacanță. Strada, zona, orașul întreg aveau un profil sumbru, anchi-lozant și amenințător într-un anume sens atunci, cândva, sau poate că era așa numai privit prin ochii ei, căci dacă se gândea mai bine, nu percepușe astfel lucrurile înainte ca ea să vină acolo. Numai casa de la numărul 23 parcă se degradase între timp și arăta ca o clădire părăsită sau dezafectată, în contrast absolut cu toate celelalte. Mișcă mai departe cursorul până la intersecția cu Linden St., apoi intră pe Wiliam St., ca să surprindă un cadru cu spa-tele casei. Obosise.

Închise laptopul și ieși din birou înjurând.

Fierbințeala zilei persista în pietre și în iarba uscată din parc. Universitatea era goală, câțiva cercetători întârziați, pierduți printre scale și cifre, își aveau încă mașinile par-cate în față, el trebuind să le ocolească odată ajuns afară.

Portarul se uită la el cu aceeași curiozitate amestecată cu milă, ca întotdeauna. Îl cunoștea bine, nopțile erau doar ei în toată universitatea, astfel că simțea un fel de compli-citate, la adăpostul tăcerilor și-al semiobscurității de pe holurile instituției, cu el, omul mereu singur și parcă fără căpătâi. Odată îl întâlnește în timpul ultimului rond al zilei și-l întrebase dacă nu dorește să-i aducă o apă sau o cafea, că el ieșea puțin, dar domnul se uitase la el ca printr-un

geam de sticlă mată și nu răspunsese nimic, ci pur și sim- plu intră în cabinet și-l auzi cum încuie de două ori ușa în urma lui. În unele seri, portarul mai întârzia la ușa lui, fiindcă îl auzea vorbind cam tare, probabil că la telefon, dar prea mai înjura domnul profesor, ceva l-o supăra, sau cineva de acasă îi vorbea așa de urât de l-a scos din țâțâni, apoi pleca tiptil, jenat că se vârase-n convorbirile lui per- sonale, mai deschidea un amfiteatru, mai închidea un geam uitat deschis, apoi stingea lumina și mergea mai departe și până nu verifica fiecare sală, fiecare baie, fie- care laborator, nu se retrăgea la el în cămăruță, căci dato- ria de serviciu e datorie de serviciu, nu mai avea mult până la pensie, dar treaba trebuia făcută bine. De cele mai multe ori însă, îl urmărea ieșind târziu, după ce se înnopta, pro- babil ca să mănânce, și-l mai vedea dimineața devreme, întorcându-se obosit la birou, cu paharul de cafea în mână, șifonat, transpirat și cu fața crispată, cu privirile întune- cate și părul care parcă i se decolora de la o zi la alta. Se gândea că-și petrecuse noaptea dormind pe o bancă, pier- dut în vorbărie de unul singur ori bântuind bezmetic pe străzi din cele mai slab luminate, poate pe la gară, pe undeva unde își lăsase toate puterile. Era o ciudățenie omul acela pentru portarul obișnuit deja cu toate extrava- ganțele profesorilor, cu toate formele de teribilism ale stu- denților și îi veni să râdă pentru că își aduse aminte cum odată, mai de mult, poate îndată după revoluție, ascultase din întunericul holului gemetele care reverberau dintr-un

amfiteatru și cum, în loc să intre și să-i certe, să-i facă de rușine pe îndrăgostiți și să-i amenințe cu exmatricularea, se puse să aștepte ca ei să-și termine nebuneala și să se ducă singuri apoi în camerele lor sordide de cămin. Păi unde să și-o mai tragă și ei, săracii, undeva trebuiau să găsească un loc cât de cât separat de alții; era obișnuit și cu turele de noapte, cu ceasurile interminabile de moțăială pe bancheta din separeul lui de la intrarea în universitate, mai urmărind din când în când ecranele deschise acum către toate holurile și către toate intrările în instituție, mai curățând hârtiile și paharele de cafea aruncate pe lângă coșurile de gunoi de la intrare sau de pe scări; era obișnuit și să vadă zi de zi chipuri de universitari curați, primeniți și preocupați parcă de imaginea lor publică mai ceva ca de cursurile pe care trebuiau să le țină studenților.

Odată, stând de vorbă cu administratorul, un ins pe care nu-l prea înghițea pentru că i se părea cam arogant și uns cu toate alifiile, venit de numai câțiva ani acolo, de pe la vreun colegiu, cu pile prin facultate, după cum aflase de la colegul lui de tură, acela, administratorul, îi spuse că-l cunoaște și că-i cam dus cu pluta, că nimeni nu se poate-nțelege cu el, arătând cu o mișcare a bărbiei spre domnul profesor care tocmai cobora scările, pornind spre cine știe unde.

— Da, iar dacă ajungi în biroul lui, unde nu lasă pe nimeni să intre cât e el acolo, te crucești, nu alta, atâta jeg nu ai văzut în viața ta, io cre'că doarme acolo pe jos, știi ce

zic?, ca animalele, fumează și stă așa, cu geamu-nchis, poate aprinde într-o zi facultatea asta, păi cine să poată trăi cu el așa, doamne ferește, doar am vrut să trimit femeile să-i spele și să facă curat în biroul ăla, dar ce, deschide el ușa cuiva? Nu, dom'le, se-nucie-acolo și nu răspunde nimănui, ce, e a lu' mă-sa? el se crede aici la el acasă, nimeni nu-i poate spune nimic, nici doamna decan din câte văd nu îndrăznește...

— Io cred că i-o fi spus, da' el n-ascultă, zise portarul doar ca să spună și el ceva.

— Tot trece, eventual te și înjură sau mârâie ceva și nimeni nu-nțelege ce, păi da' biroul ăla e al facultății și trebuie păstrat ca orișice birou de aici, al lui e ca o cocină de porci, în mama mă-sii.

I se păru cam bârfitor și nerespectuos administratorul, de aceea îl cam evita, auzise el că omul e uns cu toate alifiile, asta se vedea de la o poștă, numai de n-ar începe să-i poarte sâmbetele domnului profesor, săracu'. De aia nici nu-i mai spusese de incidentul de acum un an și jumătate, cam așa, când pare că uitase pe birou țigara aia aprinsă, de se declanșase alarma și trebuise să cheme pompierii și poliția, noroc că focul ardea mocnit, numai fumul greu se strecurase în trâmbe groase pe sub ușă și umpluse tot etajul. Iaca, uitase țigara aprinsă și plecase la baie. Na. Decana îl certase rău atunci, dar lucrurile se liniștiseră relativ repede și fără consecințe de alt gen, de aceea nici el nu mai zise nimic, ca să nu mai dea apă la moară administratorului,

deși avea și el dreptatea lui. Se putea totuși să fi auzit deja despre incident, sau poate nu, oricum portarul se scuza că trebuie să facă rondul pe etaj, așa că discuția se termină așa, în coadă de pește.

E drept că s-a întrebat adesea, stând așa de mult singur, după ce plecau studenții îndată ce se termina sesiunea de vară și până-n toamnă, cum se putea să n-aibă și domn profesor pe cineva, ca tot omul, un suflet de muiere care să-i calce și să-i spele, o casă, cum au toți de pe aici, și o mașină scumpă, pe care s-o parcheze și el în fața universității. Ori măcar părinți, frați sau surori să aibă, să se ducă și el undeva câteva zile. În ultimele luni slăbise de parcă o boală grea dăduse în el, se micșorase tare, iar cămașa aceea în carouri, singura în care-l vedea încă de când a dat căldura în primăvară, flutura pe el ca un giulgiu. Știa numai cum îl cheamă și că e prof pe la FEAA, atâta. Dacă ar fi putut, l-ar fi ajutat cumva, dar nu avea el voie să încalce regulile în relația cu personalul sau să-și depășească atribuțiile din fișa postului, așa că-l urmărea de fiecare dată numai cu privirea, plecând sau venind, cu același veșnic pahar cu cafea în mână și cu țigara aruncată în ultima clipă pe scară, înainte de-a se închide ușa masivă în urma lui.

*

Noaptea de iulie avea stridențele ei și lumea învia în sfârșit după toropeala de peste zi. Claxoanele mașinilor și ale motocicletelor acopereau conversațiile calme ale

cuplurilor care coborau molcom Copoul, iar praful care se ridica dintre șinele de tramvai, amestecat cu noxele mașinilor, dădea aerului o textură de șmirghel. Senzația era aceeași dacă cineva ar fi încercat să lingă pulberea de pe vreo piatră. Coborî și el Copoul, se aplecă și ridică două chiștoace de lângă o bancă de mai la vale, se așeză și-și căută bricheta. Trase de două ori din fiecare, cu mâinile tremurând, apoi le azvârli aiurea, se ridică și mai făcu niște pași, desculț, până la zidul care delimita esplanada BRD-ului de bulevard și se întinse acolo ca să-și dezmoștească oasele. I-ar fi trebuit o țigară adevărată, dar nu știa dacă mai avea bani și el oricum se hotărâse să moară.

*

Îndată ce ieșise din spital și revenise la serviciu, misterul absenței lui din peisaj ar fi trebuit să se dezlege, pentru că oamenii au nevoie în general de explicații, ei trebuie să înțeleagă o absență, căci echivalează cu o moarte, elementul reparatoriu ar fi trebuit să vină de la el, însă nu avu chef să dea explicații nimănui. Directorii, colegii, cu toții încercaseră atunci să îl descoasă, primii din poziția de superioritate pe care o dețineau, ceilalți din curiozitate sau din politețe, ce a avut de a lipsit atât de mult de la serviciu, dar nici unii, nici alții nu primiră vreun răspuns clarificator. Să vă ia dracu' pe toți, proștilor, părea că exprimă privirea lui rece. Intrase primul pe post, după un examen de admitere pe care l-a luat cu zece curat. Neagreat de șefi, era în

schimb răsfățat de grupul de colege dintre care unele ar fi dat orice pentru o noapte petrecută cu el. Le cam ținea la distanță, își făcea în general superficial treaba la ore, apoi hălăduia. Dacă era vorba însă de vreo șuetă ad-hoc, la inițiativa vreuneia dintre ele, nu se codea niciodată. Prezența lor, privirile galeșe, aluziile erotice, citatele profelor de română, care se luau la întrecere între ele, impresionate de propriile capacități de memorare, toate îi stârneau un amuzament pe care nu se obosea deloc să-l disimuleze. Și, lent, discuțiile alunecau inevitabil către subiectul internare-spital-boală-absența-de-la-școală mai bine de trei luni, ce s-a întâmplat, probleme de familie? etc., pentru ca toate răspunsurile pe care tot ele i le serveau, fără să fie nevoit să se mai obosească să scornească vreunul cât de cât credibil, cum obișnuia, da, absolut toate răspunsurile să fie corecte. Cerea câte-o țigară, își mai turna niște vin și nopțile se scurgeau lin, într-o cvasi-singurătate care îi pria și de sub mantia căreia lumea putea lesne să fie analizată, cuantificată, re-elaborată, după caz, pentru că obișnuia să-și ocupe mintea cu cele mai complexe probleme de matematică, iar rezolvarea uneia putea să-i ia și două săptămâni. Despre unul dintre colegii de catedră de la liceu, pe care-l admira și care-l mai însoțea la astfel de petreceri, aflase că plecase între timp în America, acolo unde-și dorea de mult să plece și el, pentru un *doctorat de calitate*, mereu spunea așa, și lucrul ăsta-l chinuia în ultima vreme tot mai mult. Simțea că a pierdut un tren din cauza problemei

lui de sănătate, care l-a scos complet din ritm și din acțiune vreme de atâtea luni.

De acasă îl sunau în perioada aceea, cu consecvență, mama și sora, cărora rar le răspundea. Îngrijorate de starea lui de sănătate, ar fi dorit să-l viziteze acum, după externare. Sunt bine, n-aveți de ce să veniți, n-am nimic, mi-au dat un tratament, niște pastile de somn, pe care n-o să le mai iau, evident, am luat deja destule cât am stat acolo, trebuie să-mi trezesc cumva creierul, nu mai vreau să dorm continuu, și închidea, știind că nu le va mai răspunde câteva săptămâni la telefon.

*

Ură nemăsurată.

În *Orestia*, avem o adevărată istorie în care acțiunea este puternică, progresivă, conflictul culminând în crimă, război și proces. Acțiunea e plasată în centrul contemplației, iar faptele și suferințele fiecărui personaj sunt văzute *sub specie aeternitatis*. Eschil și-a luat subiectele din pasta mitului. În mâna sa, caracterele devin eroice, conflictele sunt tensionate. În termeni mitici, suntem la câțiva ani după războiul troian, dar în timp istoric avem o nouă vârstă și o nouă ordine socială. Dramatizarea lui Eschil ia forma trilogiei conectate, care desfășoară în ordine cronologică, cu continuitatea subiectului-mamă, imagerie, caractere și linie epică.

Agamemnon vorbește despre întoarcerea strategului după căderea Troiei și uciderea sa, alături de Cassandra, de mâna Clitemnestrei, care a preluat puterea împreună

cu Egist. Fiul exilat, Oreste, se întoarce pentru a răzbuna moartea tatălui său, ucigându-i pe Clitemnestra și pe Egist, cu ajutorul Electrei și al femeilor sclave din palat, care dau și titlul celei de-a doua tragedii a trilogiei, *Choeforele* sau *Purtătoarele de libații*. După matricid, Oreste este urmărit de Furii până la Delphi, apoi până în Atena, unde se va prosterna la picioarele statuii zeiței Pallas. Aici, Atena stabilește o curte pentru a-l judeca pe vinovat, votând ea însăși eliberarea lui Oreste. Tot ea va calma mânia Eriniliilor, transformându-le în *Eumenide*. Acestea vor da și titlul celei de a treia piese a trilogiei.

*

#șieusuntclitemnestra, îi veni în gând Clarei.

Femeia aceasta, mințită și apoi trădată în iubire, se va răzbuna așa cum numai o femeie știe să o facă. Îl ura peste măsură pe Agamemnon pentru tot ce trebuise să piardă din pricina lui. Mai întâi îi sacrifică fiica, pe Ifigenia, Artemidei, zeița lezată de gesturile lui orgolioase. Apoi, în Troia, devine amant al Cassandrei, prizoniera prezicătoare niciodată crezută, pe care i-o aduce acasă, în cetatea din Argos, ca pradă de război. Puțin prea mult, chiar și pentru lumea aceea veche. #șieusuntclitemnestra.

*

Iată ce spune Clitemnestra, primindu-și soțul victorios pe covorul roșu, un gest profund ironic, așa cum și merita,

În primul rând să spun că e o cruntă caznă pentru femeia cu bărbatul răzlețit să rămână singură, acasă. Singurătatea ei nu e singurătatea Penelopei. Când ultima se bucura văzându-și crescând fiul, pe Telemah, soarele care-i lumina zilele în lipsa lui Ulise, cea dintâi se pregătea să-și jertfească pe cel mai drag dintre copii, pe Ifigenia. Cu o psihologie arhaică, dar cu forța cumulată a tuturor femeilor care au precedat-o și care-i vor urma, Clitemnestra nu-i poate ierta soțului suferința produsă de capricii de tot felul. Egoul lui nemăsurat, de căpetenie ahee care-și asumase, brusc, un rol politic, deci transpersonal, prin războiul contra Troiei, lasă dăre de sânge în urmă, la propriu, căci Ifigenia e sacrificată, nu salvată miraculos, la Eschil. Mult sânge, frustrare și sete de răzbunare compensatorie. Nimic mai primitiv, nimic mai inuman și mai absurd. Să crești copila și apoi să o ucizi cu sânge rece, sub masca ritualului? Dacă Avraam și Agamemnon par consangvini prin sacrificiul care li se cere fiecăruia, din rațiuni însă atât de diferite, totuși, femeile lor, Sara și Clitemnestra, nu mai au absolut nimic în comun, nu sunt nici din aceeași lume și nici din același timp. Sara nici nu contează în afacerea dintre Avraam și Dumnezeu Său. Cu Clitemnestra, intrăm în timp ca să evaluăm realitatea și justetea comportamentelor umane, astfel că ea pretinde, în mod legitim, gândind cam așa: angajamentele față de zeii cărora tu le-ai greșit nu trebuie să-mi aducă mie vreun prejudiciu.